

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา LEARNING PROCESS TO PROMOTE PUBLIC MIND OF VOLUNTEER GROUPS

นายชยานนท์ ภาควิวัฒน์

Chayanont Pakeevat

อาจารย์ ดร.ดวงกมล บางชวด

Dr. Doungkamol Bangchuad, Ph.D

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา พื้นที่ศึกษา ได้แก่ 1) กลุ่มจิตอาสาบ้านชาเลม บ้านพักฉุกเฉิน 2) สำนักงานคุ้มครองเด็ก สภาศรีนครินทร์ในประเทศไทย 3) สภามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์แห่งประเทศไทย แผนกเยาวชน และ 4) ฝ่ายสังคม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลของการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) การตอบสนองต่อสถานการณ์สังคมที่เกิดขึ้น ($M = 4.06$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ ให้เกียรติต่อผู้อื่น ($M = 4.37$) 2) การกำหนดวิธีการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ($M = 4.17$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ เห็นความสำคัญของการมีเครือข่ายการทำงานระหว่างกลุ่มจิตอาสา ($M = 4.28$) 3) กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ($M = 3.88$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม ($M = 3.98$) และ 4) การเปลี่ยนแปลงหลังจากร่วมกิจกรรม ($M = 4.17$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ เห็นความสำคัญของการทำจิตสาธารณะมากขึ้น ($M = 4.22$) ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะต่อสมาชิกกลุ่มจิตอาสา คือ ครอบครัว กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการเสริมสร้างจิตสาธารณะมากที่สุด การเผยแพร่กระแสโลกปัจจุบันผ่านโซเชียลมีเดียเป็นทั้งปัจจัยเสริมสร้างและอุปสรรค โซเชียลมีเดียในยุคปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่ม

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Graduate Student of Develop Education Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail Address: chayanontpakeevat@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**Lecturer of Develop Education Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership,

Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail Address: doungkamol_jay@yahoo.com

ISSN 1905-4491

Abstract

This research aimed to analyze learning processes to promote public mindedness of volunteer groups. The area of study comprised the following foundations: 1) the volunteer groups of the Shalem House, Emergency Home; 2) the Office of Child protection, the Church of Christ in Thailand; 3) the Youth Division of the Catholic Bishops' Conference of Thailand; and 4) the Social Department of the Archdiocese of Bangkok. Both a questionnaire and in-depth interview were used to collect data. Mean and content analysis were used to analyze the data.

The research results revealed that promotion of public mindedness of volunteer groups consists of 4 processes: 1) responding to current social situations that occur ($M = 4.06$), where the highest mean score was 'to respect others' ($M = 4.37$); 2) determining methods to enhance public consciousness ($M = 4.17$), where the highest mean score was 'realize the importance of having a working network between volunteer groups' ($M = 4.28$); 3) the process to promote public mindedness ($M = 3.88$), where the highest mean score was 'their interest in participating in social-problem-solving activities' ($M = 3.98$); and 4) changing after joining the activity ($M = 4.17$), where the highest mean score was 'aware of the importance of public consciousness' ($M = 4.22$). It was found that family was the primary factor that affected volunteers to develop public mindedness. Furthermore, it was found that public consciousness should be primarily promoted among youths. Finally, the study identified that while publishing the global trends via social media could be both positive factors and threats, it could not be denied that social media plays an important role in the process of developing public mindedness.

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้ / จิตสาธารณะ / กลุ่มจิตอาสา

KEYWORDS: LEARNING PROCESSES / PUBLIC MINDEDNESS / VOLUNTEER GROUPS

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สังคมโลกได้มีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม แต่ละประเทศมีความต้องการที่จะให้ประเทศของตนเกิดความเจริญรุ่งเรือง มีปัจจัยที่หลากหลายที่ทำให้ประเทศเกิดความเจริญ “แต่ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญซึ่งกำหนดว่าประเทศนั้นจะกลายเป็นอารยธรรมรุ่งเรือง คือ คุณธรรม” (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555) การที่คนในสังคมมีคุณธรรมในด้านต่างๆ ย่อมทำให้สังคมสามารถพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์ ความเจริญงอกงามและสันติสุข ซึ่งหนึ่งในคุณธรรมที่คนควรมีในปัจจุบัน คือ การมีจิตสาธารณะ โดยจิตสาธารณะ หมายถึง ความตระหนักรู้ของบุคคลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมจากกระบวนการรับรู้ ความคิดเห็น และการพิจารณาของตนเองจนเกิดความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม แม้ว่าปัญหาเหล่านั้นจะไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงแต่ก็ยินดีที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ การที่ตนมีความรักความเอื้ออาทรต่อบุคคลทั้งที่รู้จักและไม่รู้จักคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมควบคู่กับประโยชน์ส่วนตน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของส่วนรวม และหากคนในสังคมขาดจิตสาธารณะจะส่งผลร้ายได้ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน ระดับชาติ (กรรยา พรธนา, 2559; กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2556; เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ, 2551; คมสัน สุขมาก, 2553; จิราพรณ เรืองพุทธ, 2556; ชัยยศ เดชสุระ, 2557; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552; ดนุชา ปนคำ, 2555; ปกเกศ ชนะโยธา, 2554; ประทีป จินนี้, 2557 และ ภาสุตา ภาคาผล, 2556)

ในค่านิยมของโลกที่สอดคล้องต่อเรื่องจิตสาธารณะ คือ แนวคิดเรื่อง “พลเมืองโลกที่มีคุณภาพ” ซึ่งเป็นค่านิยมใหม่ของการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 โดยหนึ่งในลักษณะพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ คือ การเข้าใจ

บทบาทหน้าที่ของจริยธรรมในการทำงานเพื่อส่วนรวม เป็นทั้งคน เก่ง ฉลาด ดี (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 22 พฤศจิกายน 2559) สอดคล้องกับหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2 กุมภาพันธ์ 2560) ซึ่งแผนหนึ่งคือการยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันสังคมกำลังคาดหวังให้พลเมืองของตนเป็นคนที่ยึดถือ คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสาธารณะที่คิดเพื่อสังคม หากประชาชนมีคุณธรรมในการคิดถึงส่วนรวม ยึดมั่นใน คุณธรรม จะส่งผลให้สังคมสงบสุขและเกิดความเจริญงอกงามทั้งในด้านวัตถุ จิตใจ และคุณธรรม ในการสร้าง จิตสาธารณะให้เกิดขึ้นต่อประชาชนนั้น ศาสนาเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดจิตสาธารณะได้ โดยศาสนาจัดได้ว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ จริยธรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรต่อกัน (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และ สังคม สัจจร, 2543) สอดคล้องกับ (รัฐจวน อินทรกำแหง, 2539: 43-62) ได้กล่าวถึงสถาบันศาสนาในฐานะที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับจิตสาธารณะ ดังนี้

“...สถาบันศาสนา เป็นสถาบันที่ได้รับการเคารพบูชาอย่างมาแต่โบราณ จวบจนปัจจุบัน เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อจิตใจของประชาชน เพราะต่างได้ ยึดถือสถาบันนี้เป็นที่พึ่งทางใจ มาเนิ่นนาน ฉะนั้น สถาบันศาสนาจึงอยู่ในฐานะที่จะ ช่วยสร้างสรรค์พัฒนาจิตสำนึกให้เกิดขึ้นได้ อย่างดีที่สุด คือ การสอนด้วยตัวอย่าง องค์ พระตถาคตเจ้าทรงสอนอย่างใด ปฏิบัติอย่างใด เพราะตัวอย่างที่น่าเคารพบูชาอย่าง บริสุทธิ์นั้น ย่อมเป็นเสมือนลัทธิที่ได้ต่อยอดไปจิตส่วนลึกให้เกิดความประทับใจจนต้อง ปฏิบัติตามด้วยความเลื่อมใสศรัทธา หากเป็นเช่นนี้แล้ว ย่อมก่อให้เกิดเป็นจิตที่มีแต่ ความเมตตากรุณาต่อกัน เบียดเบียนกันไม่ได้ กอบโกยส่วนเกินกันไม่ได้...”

ศาสนาเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญที่สามารถพัฒนาคนให้สามารถมีจิตสาธารณะมากขึ้นได้ในโลก และทุกศาสนาต่างมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้อาณิกชนของตนเป็นคนดี โดยในหลักคำสอนของแต่ละศาสนาจะมีแนวคิด ที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะที่สอดแทรกอยู่เสมอ โดยในคริสต์ศาสนา หลักธรรมสำคัญคือ “เรื่องความรัก” คริสต์ศาสนาจึงได้ชื่อว่าเป็น “ศาสนาแห่งความรัก” แต่ความรักในที่นี้เป็นความรักของพระเจ้า เป็นความรักที่ไม่มีเงื่อนไข เป็นการปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข มีความเมตตากรุณา ให้อภัยซึ่งกันและกัน และยินดีเมื่อเห็น ผู้อื่นได้ดี เป็นความรักที่จะต้องมีการเสียสละ (กรรยา พรธรรมา, 2559)

Johnson ได้กล่าวในงานสัมมนา เรื่อง “SHIFT ความจริงสะท้อนโลก โดยวิทยากรระดับโลก” ซึ่งจัด ณ หอธรรมโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย วันที่ 1 ตุลาคม 2559 ว่า สังคมคริสต์ศาสนาในประเทศไทยยุค ปัจจุบันควรส่งเสริมความเป็นจิตสาธารณะแก่สมาชิกให้ทำงานร่วมกับงานพัฒนาสังคมให้มากขึ้นและ ควรมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนที่มีความหลากหลายทางศาสนา รวมถึงให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อพยพโดยไม่จำเป็นว่า เป็นคริสตชนหรือไม่ เพราะสังคมคริสตชนกำลังไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ข่าวสารสามารถแพร่กระจายไปสู่อีกซีกโลก ได้อย่างรวดเร็ว คริสตชนจึงสามารถทราบถึงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นได้ทันทีและมีการรวมตัวกันของกลุ่มเพื่อ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (สมาคมพระคริสตธรรมไทย, 2559) ตัวอย่างเช่น กลุ่มจิตอาสาของมูลนิธิ เรนโบว์แลนด์บริการชุมชน ที่มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมให้ความช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ การพัฒนา คุณภาพชีวิตและการให้ความรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการประกาศศาสนาและการพัฒนาสังคมผ่านการจัด กิจกรรมช่วยเหลือชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเป็นการเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มจิตอาสา โดยศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา เพื่อนำกระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา มาเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่ประชาชนในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยผู้วิจัยได้มาจากการศึกษาทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) รวมถึงผู้วิจัยได้ศึกษาพื้นที่วิจัยจนพบว่า กลุ่มจิตอาสาประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร และผู้รับบริการ ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมและกลุ่มคนในกลุ่มจิตอาสา มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา กลุ่มจิตอาสา มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานด้านจิตสาธารณะและเพื่อเสริมสร้างคนในกลุ่มของตนให้มีจิตสาธารณะโดยเน้นที่การปรับเปลี่ยนที่ระดับแนวคิดและปัญญาภายในบุคคล โดยสามารถแบ่งบุคคลในกลุ่มจิตอาสา 4 กลุ่ม ตามบทบาทในกลุ่มจิตอาสา คือ ผู้นำ, เจ้าหน้าที่กลุ่มจิตอาสา, อาสาสมัคร และผู้รับบริการ โดยกลุ่มจิตอาสา มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะเป็นขั้นตอน คือ 1) การตอบสนองต่อสถานการณ์สังคมที่เกิดขึ้น 2) การกำหนดวิธีการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ 3) กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และ 4) การเปลี่ยนแปลงหลังจากร่วมกิจกรรม โดยจุดมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา คือ เพื่อทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง ในระดับกลุ่มจิตลักษณะที่ 1 และระดับกลุ่มจิตลักษณะที่ 2 ซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของการเป็นคนดี และคนเก่ง ตามทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538) นำไปสู่พฤติกรรมภายนอก ด้านการเป็นพลเมืองดีและพฤติกรรมพัฒนาสังคม คือ ลักษณะของการมีจิตสาธารณะเป็นผลสุดท้าย

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา

1. การตอบสนองต่อสถานการณ์สังคมที่เกิดขึ้น
2. การกำหนดวิธีการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
3. กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ
4. การเปลี่ยนแปลงหลังจากร่วมกิจกรรม

ผู้นำกลุ่มจิตอาสา

เจ้าหน้าที่กลุ่มจิตอาสา	กลุ่มจิตลักษณะที่ 1 1. เหตุผลเชิงจริยธรรม 2. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง 3. ความเชื่ออำนาจในตน 4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 5. ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม กลุ่มจิตลักษณะที่ 2 1. สุขภาพจิต 2. สติปัญญา 3. ประสพการณ์ทางสังคม	อาสาสมัคร
-------------------------	--	-----------

กลุ่มผู้รับบริการ

จิตสาธารณะ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยเป็น ดังนี้

1.1 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกำหนดเป็นกลุ่มจิตอาสาคริสตศาสนิกายโปรเตสแตนต์ จำนวน 2 แห่ง และกลุ่มจิตอาสาคริสตศาสนิกายโรมันคาทอลิก จำนวน 2 แห่ง เกณฑ์ในการพิจารณา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีแนวทางเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ดีตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ได้กลุ่มจิตอาสา ดังนี้

- 1) กลุ่มจิตอาสาคริสตศาสนิกายโปรเตสแตนต์
 - 1.1) บ้านชาเลม บ้านพักลูกเดิน
 - 1.2) สำนักงานคุ้มครองเด็ก สภาคริสตจักรในประเทศไทย
- 2) กลุ่มจิตอาสาคริสตศาสนิกายโรมันคาทอลิก
 - 2.1) สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย แผนกเยาวชน
 - 2.2) ฝ่ายสังคม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

ผู้วิจัยคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมตามวิธีของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน อีรวิทย์ เอกะกุล, 2543) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไว้ที่ 5% จากจำนวนประชากรทั้งหมด 2,388 คน ยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 5% ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเท่ากับ 342 คน

สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจงโดยเลือกให้ครอบคลุมต่อพื้นที่วิจัยทั้ง 4 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 16 คน พื้นที่วิจัยแต่ละแห่ง ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 4 ประเภท ได้แก่ ผู้นำ เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร และผู้รับบริการ โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) ผู้นำ เป็นผู้ได้รับมอบหมายจากองค์กรทำหน้าที่ดูแลกลุ่มจิตอาสาและเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมต่าง ๆ
- 2) เจ้าหน้าที่ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดำเนินงานอย่างเป็นทางการของกลุ่มจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้นำในการทำกิจกรรมของกลุ่ม
- 3) อาสาสมัคร เป็นผู้ที่อาสาตนเองมาช่วยเหลืองานของกลุ่มจิตอาสาในด้านต่าง ๆ
- 4) ผู้รับบริการ เป็นผู้รับการจัดกิจกรรมจากกลุ่มจิตอาสาในด้านต่าง ๆ สังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การให้ความรู้และการให้บริการ

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 ชุด รายละเอียดเป็นดังนี้

1) แบบสอบถาม เรื่อง “กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา” มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แบบเลือกตอบ จำนวน 27 ข้อ ประกอบด้วย 4 หมวด ได้แก่ 1) การตอบสนองต่อสถานการณ์สังคมที่เกิดขึ้น จำนวน 11 ข้อ 2) การกำหนดวิธีการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ จำนวน 6 ข้อ 3) กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ จำนวน 3 ข้อ และ 4) การเปลี่ยนแปลงหลังจากร่วมกิจกรรม จำนวน 7 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาารายฉบับ เท่ากับ 0.77

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับที่มาของการเสริมสร้างจิตสาธารณะก่อนการเข้าร่วมกลุ่มจิตอาสา การเสริมสร้างจิตสาธารณะควรเสริมสร้างกับคนกลุ่ม

ใดในสังคม กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา จำนวน 26 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาหายฉบับ เท่ากับ 0.68

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกและรับคืนแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามกลับมา จำนวน 237 ฉบับ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์เพื่อให้ได้จำนวนแบบสอบถามกลับคืนตามจำนวนที่ยอมรับได้ ได้รับกลับคืน จำนวน 81 ฉบับ รวมทั้งสิ้นได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 318 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93 สำหรับการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 16 คน ตามที่กำหนดไว้

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1.4.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 1.00-5.00 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1977) โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analyst) และการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่นำเสนอเป็นผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยมีลำดับดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสาเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้

หมวดที่ 1 การตอบสนองต่อสถานการณ์สังคมที่เกิดขึ้น พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มจิตอาสามากที่สุด คือ ให้เกียรติต่อผู้อื่น ($M = 4.37$) จัดว่าอยู่ในเกณฑ์มาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มจิตอาสาค้างที่สุด คือ ติดตามด้านกิจกรรมเพื่อสังคม ($M = 3.64$) จัดว่าอยู่ในเกณฑ์มาก

หมวดที่ 2 การกำหนดวิธีการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มจิตอาสามากที่สุด คือ เห็นความสำคัญของการมีเครือข่ายการทำงานระหว่างกลุ่มจิตอาสา ($M = 4.28$) จัดว่าอยู่ในเกณฑ์มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มจิตอาสาน้อยที่สุด คือ มีบทบาทในการขับเคลื่อนเครือข่ายการทำงานระหว่างกลุ่มจิตอาสา ($M = 4.10$) จัดว่าอยู่ในเกณฑ์มาก

หมวดที่ 3 กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มจิตอาสามากที่สุด คือ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาสังคม เช่น กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมต่อต้านการตัดไม้ทำลายป่า กิจกรรมรณรงค์ปฏิบัติตามกฎจราจร เป็นต้น ($M = 3.98$) จัดว่าอยู่ในเกณฑ์มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวม

ทุกกลุ่มจิตอาสาที่น้อยที่สุด คือ ชักชวนผู้อื่นมาร่วมคิดหาแนวทางและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นการประชาสัมพันธ์ ขยายความรู้หรือเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ($M = 3.83$) จัดว่าอยู่ในเกณฑ์มาก

หมวดที่ 4 การเปลี่ยนแปลงหลังจากร่วมกิจกรรม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มจิตอาสามากที่สุด คือ เห็นความสำคัญของการทำจิตสาธารณะมากขึ้น ($M = 4.22$) จัดว่าอยู่ในเกณฑ์มาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มจิตอาสาที่น้อยที่สุด คือ มีความคิดที่เห็นประโยชน์ของการทำงานเพื่อผู้อื่นและสังคมมากขึ้น และมีความมุ่งมั่นที่จะทำเพื่อส่วนรวมอย่างขยันขันแข็งมากขึ้น ($M = 4.11$) จัดว่าอยู่ในเกณฑ์มาก

2) ผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยที่นำเสนอเป็นผลการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ที่มาของการเกิดจิตสาธารณะก่อนเข้าร่วมกลุ่มจิตอาสา

ที่มาของการเกิดจิตสาธารณะก่อนเข้าร่วมกลุ่มจิตอาสาพบว่ามาจากครอบครัวมากที่สุดโดยครอบครัวจะเป็นแบบอย่างของการทำจิตสาธารณะแก่สังคมหรือสอนบุตรของตนเกี่ยวกับการให้ การทำงานเพื่อผู้อื่น ดังคำของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“คิดว่ามาจากการเลี้ยงดูของแม่พี่ตอนเด็ก ตนเองได้เห็นพ่อแม่เป็นคนชอบช่วยเหลือผู้อื่นเวลาเขาเดือดร้อนอย่างเต็มที่โดยไม่รู้ลึกเป็นภาระ”

(พรสวรรค์ ไหลสุวรรณ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

นอกจากนี้พบว่ามีครอบครัวที่นับถือศาสนาเช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์และครอบครัวที่นับถือศาสนาต่างกันแต่ทั้งสองกรณีเป็นที่มาของการเกิดจิตสาธารณะก่อนการเข้าร่วมกลุ่มจิตอาสา ดังคำของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“แม้ว่าครอบครัวจะนับถือพุทธส่วนตนเองเป็นคริสต์เพียงคนเดียว แต่ครอบครัวสอนให้คำนึง นึกถึงผู้อื่นก่อนที่จะคิดถึงตนเองเป็นหลัก”

(นนท์บวิธ แสงเทียนประไพ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2561)

2.2 บุคคลที่ควรถูกเสริมสร้างจิตสาธารณะมากที่สุดและแนวทางเสริมสร้างในปัจจุบัน

การเสริมสร้างจิตสาธารณะในสังคมปัจจุบันพบว่าจะต้องเสริมสร้างกับเด็กและเยาวชนเป็นหลัก โดยเหตุผลที่พบคือการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เด็กง่ายกว่าปลูกฝังกับผู้ใหญ่, เป็นช่วงวัยที่มีพลังในการทำสิ่งต่างๆ, จะได้มีผู้มาสานต่องานจิตอาสาต่อไป ผู้วิจัยพบว่าทัศนคติของสมาชิกในกลุ่มจิตอาสาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าวัยเด็กและเยาวชนคือกลุ่มสำคัญต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดังคำของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ตนเองเห็นว่าการเสริมสร้างจิตสาธารณะถ้าจะให้เกิดประโยชน์ได้ต้องถูกสร้างในวัยเด็ก และกระบวนการสร้างไม่ใช่การสอนอย่างเดียวแต่กระบวนการที่ถูกต้องคือต้องสอนพร้อมกับการปฏิบัติและได้เห็นแบบอย่าง”

(จิรพัทธ์ จุลณวัฒน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 มีนาคม 2561)

โดยวิธีการเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่วัยเด็กและเยาวชนคือให้มีโอกาสได้ปฏิบัติจริงตั้งแต่ยังอายุน้อย รวมถึงต้องมีการร่วมมือกับครอบครัว โรงเรียน และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเด็กและเยาวชนด้วยในการเสริมสร้างจิตสาธารณะไปด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการสร้างจิตสาธารณะแก่วัยเด็กและเยาวชนคือแม้การเสริมสร้างจิตสาธารณะจะดีเพียงใด แต่ถ้าหากผู้ใหญ่ไม่เป็นแบบอย่าง หรือมีอิทธิพลต่อชีวิตในการทำให้เด็กไม่เกิดจิตสาธารณะก็จะเป็นปัญหาในการเสริมสร้างได้เช่นกัน ดังคำของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ถ้าผู้ใหญ่ไม่เป็นแบบอย่าง ผู้ใหญ่ไม่มีจิตสาธารณะเด็กก็ไม่สามารถโตขึ้นมาเป็นคนดีได้อย่างที่ดี ถ้าหากผู้ใหญ่ทำจิตสาธารณะเป็นวิถีชีวิต เด็กจะเห็นตัวอย่างว่าการทำจิตสาธารณะคือดี เป็นวิถีชีวิตควรจะทำ”

(พรสวรรค์ ไหลสุวรรณ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

2.3 กระแสโลกในปัจจุบันในฐานะเป็นปัจจัยส่งเสริมและอุปสรรคในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ผลกระทบจากกระแสโลกในปัจจุบันโดยการเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดียเป็นทั้งปัจจัยเสริมสร้างและอุปสรรคต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยข้อดีคือช่วยในการประชาสัมพันธ์, การติดต่อสื่อสาร และการกระจายแนวคิดจิตสาธารณะ ส่วนอุปสรรคคือหากผู้ใช้โซเชียลมีเดียมากเกินไปจนติดและมีแต่โลกส่วนตัวอยู่แค่กับเครื่องมือสื่อสารจนทำให้ไม่ได้ทำจิตอาสาหรือไม่ได้ใส่ใจปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นรอบตนเองก็จะกลายเป็นตัวขัดขวางการทำจิตสาธารณะแทน ดังคำของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“กระแสโลกจะเป็นตัวส่งเสริมหรืออุปสรรคในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ขึ้นอยู่กับการใช้โซเชียลมีเดีย ขึ้นอยู่กับการเลือกที่จะใช้กระแสด้านไหนของสังคม มาประกาศให้คนรู้”

(นนท์ปวิธ แสงเทียนประไพ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2561)

2.4 กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ใช้ในกลุ่มจิตอาสาจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนชัดเจนโดยมีขั้นตอนที่คล้ายกันดังต่อไปนี้

- 1) การตอบสนองต่อสถานการณ์สังคมที่เกิดขึ้น – คือ ขั้นตอนการหาข่าว หาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือความต้องการของชุมชน การศึกษาปัญหาสังคมโดยใช้โซเชียลมีเดีย การเชิญวิทยากรมาแนะนำ (วรปรัชญ์ ครองหิรัญ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2561; ยอดชาย เล็กประเสริฐ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2561)
- 2) การกำหนดวิธีการเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ – คือ ขั้นตอน การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพื้นที่, สถานการณ์และปัจจัยเพื่อสร้างวิธีเสริมสร้างจิตสาธารณะ ที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย / การเตรียมการ/ การอบรมบุคลากรก่อนดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้/ การสะท้อนความคิดเพื่อเตรียมกิจกรรม (วรปรัชญ์ ครองหิรัญ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 กุมภาพันธ์ 2561; สุขาวลี มั่นคง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

- 3) กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ – คือขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการที่ได้วางแผนไว้ ประกอบด้วยวิธีการอบรมให้ความรู้ / การจัดกิจกรรมต่างๆ (ยอดชาย เล็กประเสริฐ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2561)
- 4) การเปลี่ยนแปลงหลังจากร่วมกิจกรรม (ประเมินผล) – หลังจากเสร็จสิ้นขั้นตอนการเสริมสร้างจิตสาธารณะมีการประเมินผลกิจกรรมที่จัดขึ้น และผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง (ยอดชาย เล็กประเสริฐ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2561; จิรพัทธ์ จุณณวัตต์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2561)

ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ภาษาในการอธิบายขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะไม่เหมือนกัน แต่การจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการตรงกัน รวมถึงอาสาสมัครหรือเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ทำกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะต่อชุมชนโดยไม่ได้เป็นการจัดจากส่วนกลางของกลุ่มก็ใช้ลำดับขั้นตอนในการทำกระบวนการเหมือนกัน คำของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“วิธีการดังนี้ 1) วิธีการตอบสนอง เป็นการเผยแพร่จิตสาธารณะในอินเทอร์เน็ตจะมีงานอะไร นี่ก็ถึงว่ากระบวนการนี้ต้องทำให้ดึงดูด น่าสนใจ 2) การกำหนดวิธีการ เราก็จะวางแผนโดยการคำนึงถึงถึงช่วงวัย เพศ ความชอบ ความสนใจของแต่ละคน ก็ต้องไปศึกษามาว่าช่วงวัยนี้ เพศนี้ กำลังสนใจหรือชอบในเรื่องอะไรแล้วเอาตรงนั้นมาทำให้กระบวนการดึงดูดให้คนมาร่วมงานได้มากขึ้น 3) การเสริมสร้างจิตสาธารณะ 4) การเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนที่ความคิดจากตัวเราเองที่ทำจิตอาสาแล้วไม่รู้ว่าทำไปทำไม พอได้ทำแล้วจึงรู้สึกว่ามันดีก็ติดต่อทั้งตัวเราและคนอื่น”

(สุชาวลี มั่นคง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

2.5 การใช้โซเชียลมีเดียในกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา

ผู้วิจัยพบว่าโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา โดยกลุ่มจิตอาสาใช้โซเชียลมีเดียเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์การทำงาน ข่าวสารหรือกิจกรรมที่ทางกลุ่มจิตอาสา กำลังจะจัดขึ้น, การเผยแพร่แนวคิดของกลุ่ม และช่วยในการติดต่อสื่อสารระหว่างทีมงาน ดังคำของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“เวลาที่เรามาติดต่อเด็กๆ ถ้าใช้ Facebook กับ LINE ง่ายกว่า และเพื่อจะได้ให้ทุกคนเห็นงานของเรา เราทำอะไรบ้าง”

(Brai Alessandro, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 สิงหาคม 2561)

2.6 บทบาทของศาสนาในการเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่กลุ่มจิตอาสา

ผู้วิจัยพบว่าศาสนามีบทบาทมากต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา โดยบทบาทต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะคือ เป็นหลักการที่คนในกลุ่มจิตอาสาต้องปฏิบัติตามหรือเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นสมาชิกในการทำงานจิตอาสา การทำงานของกลุ่มจิตอาสาจึงเป็นการทำตามคำสอนต่างๆ ในศาสนาคริสต์ไป

ในตัว ส่งผลในการเสริมสร้างสมาชิกให้ทำงานอย่างมีเป้าหมาย มีความกระตือรือร้นในการทำงานจิตอาสา
อยากทำงานจิตสาธารณะมากขึ้น สอดคล้องกับคำของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“บัญญัติใหญ่ของศาสนาคริสต์คือ 1) รักพระเจ้า = รักตนเอง 2) รักผู้อื่น = รัก
ตนเอง บัญญัติใหญ่นี้ข้อสองนี้เป็นข้อกำหนดของเรา ในการทำงาน การที่เราทำและปฏิบัติ
ต่อผู้อื่นคือเราทำด้วยความเต็มใจ เพราะเราได้รับความรักจากพระเจ้าและเราต้องการ
แบ่งปันความรักนี้ให้กับผู้อื่นโดยผ่านการกระทำ และความสามารถของเรา เพราะความรัก
ที่เป็นการกระทำสามารถจับต้องได้มากกว่าคำพูด”

(จิรพัทธ์ จุลณวัฒน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 มีนาคม 2561)

อภิปรายผล

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสาสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา
จิตลักษณะส่วนที่ 1 และจิตลักษณะส่วนที่ 2 ตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม โดยกระบวนการเสริมสร้างจิต
สาธารณะที่ย้อนกลับสู่การให้ความสำคัญต่อบทบาทสถาบันครอบครัวสามารถพัฒนาจิตลักษณะส่วนที่ 2 หรือ
ส่วนรากคือสุขภาพจิต, สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมให้มีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้
จริยธรรมที่เนื้อหากล่าวถึงการเสริมสร้างจิตลักษณะตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมโดยครอบครัวด้วยวิธีการ 1) วิธี
อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบรักสนับสนุน 2) วิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ และ 3) วิธีอบรม
เลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง โดยพบว่าสำคัญต่อการพัฒนาจิตลักษณะของเยาวชน เช่น เหตุผลเชิงจริยธรรม, มุ่ง
อนาคต และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538) สอดคล้องกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะของ
ครอบครัวว่าหากบิดามารดาได้เลี้ยงดูและอบรมบุตรตามหน้าที่อย่างใกล้ชิด เลี้ยงดูบุตรด้วยความรักและความ
เอาใจใส่จะยังมีโอกาสสูงที่บุตรของตนจะเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม มีจิตสาธารณะ (กรรยา พรรณา,
2559; ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม, 2544; ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2544 และ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538)

นอกจากปัจจัยครอบครัวที่มีผลต่อการพัฒนาจิตลักษณะตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ยังพบปัจจัย
เพิ่มเติมที่จะทำให้เกิดจิตสาธารณะประสบผลสำเร็จคือ เรื่องโซเซียลมีเดีย ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อ
กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสา ดังนั้นหากกลุ่มจิตอาสาใช้โซเซียลมีเดีย
ประกอบในการจัดกระบวนการเรียนรู้จะสามารถช่วยผลักดันจิตลักษณะส่วนรากให้เข้มแข็งและมีความ
สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มจิตอาสายังสามารถช่วยพัฒนาจิตลักษณะส่วน
ลำต้นคือทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยม, เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่อในอำนาจตน ซึ่งเป็นคุณลักษณะเชิง
นามธรรมเกี่ยวกับเรื่องศีลธรรม ความเชื่อ จิตสำนึกถึงความดีและความชั่ว กระบวนการของกลุ่มสามารถช่วย
พัฒนาจิตลักษณะส่วนนี้ผ่านคำสอนศาสนาได้ เพราะคำสอนด้านศาสนาเกี่ยวข้องกับเรื่องจริยธรรม ความดี-
ความชั่ว กลุ่มจิตอาสาสามารถตั้งองค์การศาสนาเข้ามามีบทบาทในส่วนนี้เพื่อเสริมสร้างให้จิตลักษณะส่วนลำต้น
มีความสมบูรณ์มากขึ้นเพื่อจะได้บุคลากรที่มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์สามารถทำงานในกลุ่มจิตอาสาได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะกลุ่มจิตอาสาไม่สามารถทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดจิตสาธารณะเพียงลำพัง มีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดจิตสาธารณะนอกเหนือจากกระบวนการของกลุ่มจิตอาสาคือครอบครัวและการใช้โซเชียลมีเดียซึ่งมีบทบาทในการสร้างพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะของสมาชิกสังคมให้เข้มแข็งก่อนที่จะบุคคลนั้นจะเข้ามาทำงานด้านจิตสาธารณะเสียอีก กลุ่มจิตอาสาจึงควรสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะย้อนกลับสู่สถาบันครอบครัว กลุ่มผู้ใช้โซเชียลมีเดียรวมถึงชุมชนให้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้มีส่วนร่วมกับการเรียนรู้มากขึ้นรวมถึงสร้างความตระหนักรู้แก่ทั้งสามกลุ่มถึงบทบาทและความสำคัญของกลุ่มตนในการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมด้านบวกต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มจิตอาสาในกลุ่มศาสนาอื่นๆ นอกเหนือจากกลุ่มจิตอาสาในศาสนาคริสต์เพียงอย่างเดียว เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะจากบริบทศาสนาที่หลากหลายขึ้น
2. ควรมีการศึกษาการทำงานของกลุ่มจิตอาสาที่ทั่วประเทศไทย เพื่อนำเสนอกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อการสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ เนื่องจากในงานวิจัยนี้มีขอบเขตพื้นที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรรยา พรรณา. (2559). *จิตสาธารณะ สร้างได้ง่ายนิดเดียว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2556). *นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกิจกรรมนิสิต นักศึกษากรณีจิตอาสา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). *สยามอารยะ แมนนิเฟสโต: แดงการณ์สยามอารยะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). *แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย: กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- คมสัน สุขมาก. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- จิราพรรณ เรืองพุทธ. (2556). *การวิเคราะห์กิจกรรมส่งเสริมการมีจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษา: การวิจัยแบบผสมวิธี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม. (2544). *ครอบครัวกับการจัดการศึกษาเพื่อชีวิต. ใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (บ.ก.), พฤติกรรมครอบครัวต่อการศึกษา. รวมบทความและคำบรรยายเนื่องในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 (น. 27-33). (ม.ป.ท.), ประเทศไทย.*

- ชัยยศ เดชสุระ. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมโดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและคุณธรรมของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *สอนเด็กให้มีจิตสำนึก*. กรุงเทพมหานคร: วี พรินท์ (1991).
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้งจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2544). *ทฤษฎีต้นไม้งจริยธรรม: บุคลิกภาพสร้างจากครอบครัวจริงหรือไม่. ใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (บ.ก.), พฤติกรรมครอบครัวต่อการศึกษา. รวมบทความและคำบรรยายเนื่องในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 (น. 6-10). (ม.ป.ท.), ประเทศไทย.*
- ดนุชา ปนคำ. (2555). *การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างจิตสำนึกและคุณธรรมตามทฤษฎีการศึกษาเพื่อสังคมที่ดีกว่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปกเกล้า ชนะโยธา. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรการศึกษาแบบเปิดตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ประทีป จินนี่. (2557) *การพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, นครปฐม.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และ สังคม สัจจร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุล.
- ภาสุดา ภาคผล. (2556). *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริการสังคมที่มีต่อมโนทัศน์และพฤติกรรมจิตสำนึกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2539) *ประชาธิปไตยแบบธรรมิกสังคมนิยม*. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ แกรมมี.
- สมาคมพระคริสตธรรมไทย. (1 ตุลาคม, 2559). *SHIFT ความจริงสะท้อนโลก โดยวิทยากรระดับโลก [เอกสารอัดสำเนา]*. กรุงเทพมหานคร: หอธรรม โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. (2560, 2 กุมภาพันธ์) สืบค้นจาก https://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2559, 22 พฤศจิกายน). *ดร.อาจอง แนะนำโตอย่างมั่นคงในกระแสโลกาภิวัตน์*. สืบค้นจาก <http://lib.edu.chula.ac.th/cuappl/libedu2007/content.asp?mode=searchnews>.

ภาษาอังกฤษ

Best, J. W. (1977). *Research in education* Englewood Cliffs. NJ: Prentice-Hall.